

נעשה ונשמע

PURIM - WHEN TORAH WAS REALLY GIVEN

MIDRESHET RACHEL V'CHAYA - ADAR 5778

פורים ומתן תורה

1. ב ויסקעו מִרְפִּידִים וַיָּבֵאוּ מִדְּבַר סִינֵי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיַּחֲוֶה שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר

שמות י"ב:

2. כו קִיְמוּ וְקַבְּלוּ [וְקַבְּלוּ] הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל-זֶרְעָם וְעַל כָּל-הַנְּלוּגִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לְהַזְכִּיר עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכַזְּמִנָם בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה:

אסתר ט:כו

מתן תורה וקבלת התורה

3. (שמות י"ט) וייתצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם ..... אמר רבא: אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב (אסתר ט) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר

שבת פח.

4. כפה עליהן הר כגיגית - ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע!!!.....

תוספות שבת פח.

5. ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית שנאמר וייתצבו בתחתית ההר (שמות י"ט) ואמר רב דימי בר חמא א"ל הקב"ה לישראל אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה, ענו כלם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו שנא' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך (דברים ו') ...

מדרש תנחומא פרשת נח סימן ג

6. וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲלֶיךָ אֵלֶי הִקְרָה וְהִיָּה-שָׁם וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת-לְחֹת הָאָבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם

שמות כ"ד:

7. ואמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם? לחות - אלו עשרת הדברות, תורה - זה מקרא, והמצוה - זו משנה, אשר כתבתי - אלו נביאים וכתובים, להורותם - זה תלמוד מלמד שכולם נתנו למשה מסיני

ברכות ה.

8. רבי יהושע בן לוי אמר ..... מקרא משנה תלמוד ואגדה אפילו מה שתלמיד וותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה בסניני. מה טעם? יש דבר שיאמ' ראה זה חדש הוא וגו', משיבו חבירו ואומר לו כבר היה לעולמים

תלמוד ירושלמי פאה פרק ב דף יז טור א/ה"ד

- What was given at Sinai? • What did the people actual willingly accept? • What happened to the material that the people did NOT willingly accept? Did they actually learn it?

9. ... התחלת תורה שבעל פה היה בבית שני מאנשי כנסת הגדולה שהם מייסדי הבית הם יסדו גם כן התורה שבעל פה כמו שאמרו בירושלמי דשקלים (ריש פרק ה הלכה א). ובימי מרדכי דקיימו מה שקיבלו כבר שחזרו לקבל התורה מאהבה שלא על ידי כפיית הר כגיגית כמו שאמרו ז"ל (שבת פח.) אז זכו לכך. כי עיקר הכפיית הר היה על תורה שבעל פה כמו שאמרו בתנחומא (פרשת נח ג).... וכל זמן שלא קיבלוה מרצונם לא נמסרה עדיין להם לגמרי והיו מתנהגים על פי נביאים הכל בכתב מיד ה'

ספר רסיסי לילה - אות נו

10.

ואע"פ שהיו חכמים ג"כ מ"מ מפאת שפע הנבואה וגילוי שכינה שהי' אז בישראל לא הי' נחשב השגה דרך חכמה מעצמו לכלום כי זה השגה מסופקת ואפלה מצד העוה"ז שאין יודעים אם היא השגה אמיתית דע"כ אמרו בסנהדרין (כד.) במחשכים הושיבני על תלמוד בבלי. וזהו כל חכמת תושבע"פ להשיג האמת מצד האופל והעלם. וזהו בזמן ההעלם אבל בזמן שהי' השראת השכינה בישראל לא היו גכנסים להשגות של מחשכים כלל כי הי' אז כל ההנהגה ע"פ נבואה דהיו נביאים כפלים כיוצאי מצרים מלבד בעלי רוח"ק לאין שיעור אלא שנבואה שלא צריכה לדורות לא נכתבה (מגילה יד.). אבל כל ההנהגה דלפי שעה הי' ע"פ נביאים.

ר' צדוק הכהן - רסיסי לילה

11.

... ומהם והלאה שייך הקבלה פה אל פה דדברים שבע"פ א"א רשאי לאומרם בכתב (גיטין ס:) שא"א להשיג האמיתות שבלב החכם אלא בקבלה מפה אל פה.

רסיסי לילה קסא.

חכם ונביא - מי עדיף?

12. אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו: רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבש"ע, הראהו לי, אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו; כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני, נתישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו: רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י? אמר לו: שתוק; כך עלה במחשבה לפניו!!!

מנחות כט:

13. דברים שלא נגלו למשה נגלו לר"ע וחביריו

במדבר רבה פרשת חקת פרשה יט סימן ו

If all the Torah was given at Sinai, why did Moshe not understand R' Akiva's material?

14. .... שבתחלה עלה במחשבה לזרחתו צמדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, בקדים מדת רחמים ושתפכ למדת הדין

רש"י בראשית א:א

What do you understand as the meaning of עלה במחשבה? How does this feed into the end of source 12?

15. וזה מה שאמרו במנחות (כ"ט): דמשה רבינו ע"ה לא הבין דברי רבי עקיבא. ובמדרש רבה (חקת יט: ו) דראתה עינו של רבי עקיבא מה שלא ראה משה רבינו ע"ה. ואף דלא קם כמוהו היינו מצד השגתו דרך ראייה ולו נתגלה גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ואפילו מה שרבי עקיבא עתיד לחדש. אלא שהכל היה התגלות נבואה דרך ראייה ולא דרך השגה שכליות כמו שמשיגים אותם המחדשים הדברים שדבר זה לא ניתנו לכתוב כי דבר זה אי אפשר להלביש בכתב כלל רק מה שלב חכם ישכיל פיהו ועיקר ההשגה הוא סוד נעלם בלב המשיג

רסיסי לילה אות נו

16. אמר רבי אבדימי דמן חיפה: מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים. אטו חכם לאו נביא הוא? הכי קאמר - אע"פ שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר - וחכם עדיף מנביא

בבא בתרא יב.

17. וְעַמְד מְלֶכֶּךְ גְּבוּר וּמְשַׁל מְמֻשָּׁל רַב וְעֹשֶׂה כְּרָצוֹנוֹ: ... (דניאל יא:ג) הוא אלכסנדרוס מקדון שמלך י"ב שנה, עד כאן היו הנביאים מתנבאים ברוח הקדש, מכאן ואילך, הט אונק ושמע דברי חכמים (משלי כב:ז)

סדר עולם רבה פרק ל

18. ועל דרך שאמרו (בבא בתרא יב) חכם עדיף מנביא, והוא השגת רוח הקודש של חכמים שמהם לא ניטלה נבואה כדאיתא שם וכמו שאיתא בחידושי הרמב"ן. והיא מדריגה יותר קטנה הרבה מנבואה ועם כל זה היא עדיפא. והיינו שיכולים להשיג בה ועל ידה השגת גבוהות יותר וכמו שאיתא (במדרש רבה חקת) על פסוק וכל יקר ראתה עינו דדברים שלא נגלו משה רבינו ע"ה נגלו לר' עקיבא וחביריו. כי כל שהשגה קטנה באיכות היא גדולה יותר בכמות. וכי אשב בחשך דייקא אז ה' אור לי שיוכל להשיג אור ה' ממש מה שאי אפשר להשיג מצד הבהירות והאור שבהתגלות הלב דאי אפשר להשיגו דתוקף האור מכהה עיני הלב. אבל היושב בחושך הוא יכול לראות מה שבמקום האור מרחוק דאצלו אין האור חזק כל כך

ספר פרי צדיק מאמר קדושת שבת - מאמר ז

19. כידוע דכל דבר שכבר היה אחד שהרגיש בירור אור זה על בוריו כבר נפתח שער אותו האור בעולם. והוא פתוח אחר כך לכל דזה כל ענין עסק הדורות שקבע השם יתברך אף על פי שהם מתקטנים והולכים. לפי שכל האורות שנתחיים בכל דור ודור על ידי אנשי סגולה מחכמי ישראל אין נסתמים עוד והם פתוחים לעולם ונעשים הלכות קבועות לכל ישראל: ולפיכך אף על פי שדורות אחרונים קטנים מכל מקום יש להם מעלה זו דננס על גבי ענק. כי כבר פתוחים לפנייהם כל שערים שפתחו קדמונים והם מחדשים והולכים לפתוח שערים אחרים. אף על פי שהם קטנים מאד מכל מקום הם במעמקים יותר. כי הם כבר עברו שער בנפשם שנפתח לראשונים

ספר רסיסי לילה - אות יג

20. אך העניין הוא פשוט ומובן לכל שיש הפרש גדול בין השגת חכמי האמת כרשב"י והאריז"ל שהיא השגת חכמה ודעת, ובין השגת מרע"ה ושאר הנביאים בנבואה המכונה בכתוב בשם ראייה ממש... "וארא את ה'"... ואף שזהו דרך משל ואינה ראיית עין בשר גשמי ממש, מ"מ הנמשל צ"ל להיות דומה למשל, וכתרגום "וירא אליו ד" - ואתגליא ליה וכו'... משא"כ בהשגת חכמי האמת שלא נגלה אליהם הוי' הנעלם ב"ה בבחינת התגלות, רק שהם משיגים תעלומות חכמה הנעלם ומופלא מהם... ולכן אמרו: "חכם עדיף מנביא", שיכול להשיג בחכמתו למעלה מעלה ממדרגות שיוכלו לירד למטה בבחי' התגלות לנביאים במראה נבואתם, כי לא יוכלו לירד ולהתגלות אליהם רק מדרגות התחתונות...

תניא - אגרת הקודש י"ט

21. כל תיקוני דנביאין מלבר, בגופא, באברים דגופא. מארי דחכמה אינון מלגאו, במוחא. ובגין דא, חכם עדיף מנביא [כל בנייני הנבואה הם מצד אברי הגוף החיצוניים - היינו, מדרגות ספירות נצח והוד שבאצילות. ואילו מקום של בעלי החכמה הוא באבר הפנימי ביותר - במוח, ולכן "חכם עדיף מנביא"]

תיקוני הזוהר, ע"ה, א

22. משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה ...

משנה מסכת אבות פרק א משנה א

23. אמר רב נחמן: מלאכי זה מרדכי, ולמה נקרא שמו מלאכי - שהיה משנה למלך

מגילה טו.

24. .... וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הו' ....

בבא בתרא יד:

25. (תהלים כב) **למנצח על אילת השחר** ..... אמר רב אסי: למה נמשלה אסתר לשחר? לומר לך: מה שחר סוף כל הלילה - אף

אסתר סוף כל הנסים. והא איכא חנוכה! - ניתנה לכתוב קא אמרינן

יומא כט

וזהו, את ההשחתה של כל הפרעות המוסריות, ריצוץ דלים עושק אביונים, רצח ונאוף, חמס ושוד, ותמלא רוח אלהים להושיע ולגדור ברום שיה קודש.

השערות הדקות, שמהן מצטרפות עבות־העגלה של החטאת, גידי־החיים הדקים, שמהם ישורגו מזרקי־הדם הגדולים, אלה המה המסתרים הצפונים מעין כל נביא וחווה. המצות המעשיות כולן ופרטי הלכותיהן, בכל דיוקם הנמרץ, איך בהמשך־הזמן על־ידי קיומם ותלמודם, הרגלם וחבתם, יצא הנעם הפנימי החבוי בהם, וזרם־החיים האלהי הטהור יגרש בעזו את חשכת עבודת־אלילים מבלי תוכל עוד קום, ואיך העזיבה האטית המזוללת במעשים, בענפים ודיוקים. מפתחת דרך של הרס, מאבדת את הכלים שבם יקלט הרוח העליון, וממילא יצר לב האדם, הדמיון המתעה המלא ציצי וזר מבחוץ ואבק רעל מבפנים, הוא הולך ועולה מאליו, — דבר זה לא נתן לנבואה בכלל, לנבואה של אספקלריא שאינה מאירה. אמנם נתן לנבואתו של משה, אותה הנבואה של פה אל פה, של אספקלריא המאירה, שרק היא יכולה לראות עזם של הכללים ודיקנותם של הפרטים כאחד. אבל לא קם כמוהו, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ד' פנים אל פנים. והוצרכה עבודת הכללים להמסר לנביאים ועבודת הפרטים לחכמים. וחכם עדיף מנביא, מה שלא עשתה הנבואה, בכלי מלחמתה החוצבים להבות אש לבער מישראל עבודת אלילים ולשרש אחרי עיקרי ההשפלות היותר גרועות של עשק וחמס, של רצח וזמה, רדיפת שחד ושלמונים, עשו החכמים בהרחבת התורה, בהעמדת תלמידים הרבה ובשנון החקים הפרטיים ותולדותיהם. «הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות».

במשך הזמן הרב נתגבר עסק החכמים על עסק הנביאים והנבואה בסתלקה, ארכו הימים והכללים החלו להתרופף, נבלעו בהפרטים ולא יראו החוצה. על כן באחרית הימים שצמיחת מהלך שיבת אור הנבואה תתחיל להופיע, «אשפוך את רוחי על כל בשר», אז שנאת הפרטים תתגבר, «חכמת סופרים תסרה, ואנשי־הגבול, אלו תלמידי־חכמים שמשימים גבול לדבריהם, ילכו מעיר לעיר ולא יחוננו» — עד אשר לא כפרי־בוטר כִּי־אם ככבורים מלאים טל וחיים יצאו הניצוצות של התחלת אור הנבואה מנרתיקם, וזו תכיר בכללה את גדל פעולת החכמה ובענות צדק תקרא: חכם עדיף מנביא, «חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו, אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, גם ד' יתן הטוב וארצנו תתן יכולה». ונשמתו של משה תשוב להופיע בעולם.

ב. «חכם עדיף מנביא»

כנוהג שבעולם, המשוררים והמליצים מתארים יפה את הדרת החיים בכלל, את כל פנותיהם היפות ביחוד הכוללות זרם רב וטל־חיים מרובה, הם יודעים גם להציג לראוה את הכעור הכללי של הקלקולים שבחיים ולמהות נגדם בכל תוקף. אבל לחדור לתוך־תוכם של כל הגורמים הפרטיים, איך מכשירים את החיים ומעמידים אותם על הבסיס הטוב ואיך משמרים אותם מכל קלקלה גם קטנה שבקטנות, שסופה להעלות שרטון גדול ולהרס הרבה מאד, דבר זה אין לו עסק עם כח־המדמה החם והעז. כִּי־אם עם החכמה המדיקת, כאן תחל עבודת הרופאים, החסכנים, המודדים, השופטים, וכל החכמים המעשיים.

למעלה מזה, הנבואה ראתה את זרם הקלקלה הגדולה של עבודת־זרה בישראל ומחתה נגדו בכל עז, את הדרת נעם ד' אחד אלהיו ותתארהו בכל יופי